

GVIDO NOVAK

predsednik Sindikata vojakov Slovenije
in Konfederacije slovenskih sindikatov

Vojakom na meji niso sposobni dostaviti niti tople hrane

NENAD GLÜCKS foto: **PRIMOŽ LAVRE**
nenad.glucks@reporter.si

Po besedah predsednika Konfederacije slovenskih sindikatov Gvida Novaka dobivajo njihovi sindikati na vsakem koraku polena pod noge od »starega« sindikalista Branimirja Štruklja. Novak opozarja na nesprejemljiv odnos države do enega od svojih gradnikov – Slovenske vojske oziroma vojakov, ki so na primer v bistveno slabšem položaju od policistov. Zaradi zniževanja sredstev za obrambo nismo Natu sposobni zagotoviti niti bataljonske bojne skupine. Sogovornik nam je razložil, zakaj se mu zdi sistem v Slovenski vojski koruptiven.

Nedavno objavljena ocena zveze Nato o obrambnih zmogljivostih naše države je za nas porazna. Ocenjujejo nas kot breme in ne kot resno partnerico, pri čemer jih moti tudi, da kar 80 odstotkov obrambnega proračuna namenimo za plače. Slišati je, kot da so problem previsoke plače vojakov.

Ta podatek se kot bumerang vrača tistim, ki so ga spravili v javnost. Gre za nekdanjega načelnika generalštaba generala Alojza Šteinerja in njegov krog. On je prvi začel prikazovati, da imajo slovenski vojniki visoke plače, češ Slovenija namenja za plače v Slovenski

vojski kar 80 odstotkov obrambnega proračuna. Toda če bi država slovenskim vojakom izplačevala vse v skladu s predpisi, niti celoten obrambni proračun ne bi zadoščal, torej niso visoke plače, pač pa je prenizek proračun. Žal je stanje v vojski tako, da se vojak vsak dan, ko pride v službo, zaveda, da mu bodo kršene vse mogoče zapisane pravice in ne bo dobil tistega, kar bi moral.

Kaj na primer jim je odtegnjeno?

Najbolj sporna zadeva je dodatek za pripravljenost na delovnem mestu ali v določenem kraju. V zakonu o obrambi sta določeni ti kategoriji dela, toda ministrstvo za javno upravo, ki je odgovorno za sistem plač v javnem sektorju, kategoriji enači s stalno pripravljenostjo pri drugih zaposlenih v javnem sektorju. Gre za povsem drugačno pripravljenost – ostali javni uslužbenci preživljajo čas pripravljenosti doma in gredo od tam po potrebi v službo, medtem ko so vojniki ves čas v pripravljenosti v uniformi na delovnem mestu. Vse se plačuje enako, kar je povsem nesprejemljivo in nepoštena ureditev, ki pa je minister za javno upravo Boris Koprivnikar noče spremeniti, čeprav ga nanjo ves čas opozarjamo. Opisani kategoriji dela nista primerljivi in sta bili pred novim plačnim sistemom

tudi povsem različno plačani, zdaj pa so plačila izenačili. Tu ne gre za kršitev kolektivne pogodbe, pač pa za napačno uporabo predpisov.

Kako so vojniki gledali na afero z visokimi dodatki za stalno pripravljeno profesorjev na fakultetah, tudi sedanjega ministra za finance Dušana Mramorja in ministrice za izobraževanje Maje Makovec Brenčič?

Bili so zgroženi! Vsak dan sem poslušal, zakaj še bolj ne opozarjamo, kako nepravilno so za svojo pripravljenost plačani vojniki. Da so sedanji ministri celo sami sprejemali nezakonite pravilnike, pa so še vedno ministri, je nepredstavljivo. Naši vojniki so postali že apatični, ko spremljajo takšne ekscese.

Kakšno plačo ima »navaden« vojak?

620 evrov. Nedolgo tega smo objavili plačilno listo vojaka, enega tistih, ki je vložil tožbo za izplačilo dodatka za delo čez poln delovni čas, ki ga ministrstvo kljub sodbi vrhovnega sodišča ne izplačuje. Njegova plača je bila 620 evrov, toda zato, ker je bil ves mesec postavljen za delo z migranti na meji in tako opravil skoraj dvojno mesečno delovno obveznost, je dobil nekaj nad 900 evrov. Dejansko bi moral glede na kar dvakratno število ur prejeti dve plači, vendar je plačan samo 70 centov za vsako dodatno uro – napačno z dodatkom za stalno pripravljenost.

Slovenija se je v Natu zavezala, da bo za obrambo namenjala dva odstotka BDP, zdaj namenja manj kot odstotek. Kako se ta dvakrat nižji delež kaže pri vojaki, njihovi opremi?

Slovenski vojniki so odlični, za domovino so pripravljeni narediti vse, z našega stališča tehnika ni najbolj pomembna, saj se jo vedno da kupiti. Veliko je niti ne uporabljamo, saj je bila očitno kupljena zaradi določenih osebnih interesov. Postavlja pa se vprašanje, ali je smiselno vztrajati pri konceptu obrambe ozemeljske celovitosti, kot ga imamo danes. Ministrstvo za obrambo je dobesečno počepnilo na tem področju, število vojakov (zgolj tri tisoč, op. p.) je že padlo pod število častnikov in podčastnikov. V Sindikatu vojakov Slovenije opozarjamo na to nevdružno razmerje, pri manjkuje vsaj 1500 vojakov. Zdaj imamo

Poglejte, z meje mi vojniki pošiljajo fotografije, kaj so dobili za obrok za ves dan dela z migranti od pete ure zjutraj do desetih zvečer.

čudno situacijo: v vojski so v rednem delovnem razmerju zaposleni vojniki, stari nad 45 let, ti so bili aktivirani iz prostovoljne pogodbene rezerve. Zakonska omejitev za zaposlitev vojaka je sicer starost do 45 let, torej pristojni kršijo zakon, hkrati pa redne vojake mečejo na cesto. V Sindikatu vojakov Slovenije se zavzemamo, da bi zvišali starost za upokojitev vojakov vsaj na 55 let, kot velja za poklicno upokojitev. Poleg tega so vojniki edini v državi, kjer so dopustne pogodbe za določen čas v trajanju do dve leti, kar tudi ni sprejemljivo.

Ali drži, da vojniki nosijo celo nekvalitetne in stare uniforme in škornje?

To je problem in traja že precej let. Dobav novih uniform in škornjev ni, toda, kot sem že dejal, to ni največji problem. V posmeh je že, kaj delajo z vojniki, hodijo celo razcapani, pa vseeno izvajajo vse naloge, kot jim je ukazano. Poglejte, z meje mi vojniki pošiljajo fotografije, kaj so dobili za obrok za ves dan dela z migranti od pete ure zjutraj do desetih zvečer, topel obrok jim ni zagotovljen, češ da ne bi bil po ustreznih standardih HCCP. Pri tem imajo strogo prepoved, da bi šli med odmorom na topli obrok v katerega od bližnjih lokalov. To, kar policisti smejo, je vojakom prepovedano z grožnjo disciplinskih sankcij.

Imate občutek, da nekdo načrtno ruši Slovensko vojsko, s tem ko dopušča postopno degradacijo?

Imam občutek, da se rušijo osnove državnosti, kot da bi nekdo želel, da ta država propade. Slovenska vojska je pač eden od osnovnih gradnikov države. Če je cilj res rušenje temeljev države, se mu zelo uspešno sledi.

Pri Natu pravijo, da bi morala Slovenska vojska (SV) predstavljati silo, ki lahko zagotovi spekter širšega bojevanja. Lahko Natu ponudimo vsaj bataljonsko bojno skupino, kar naj bi bil naš domet?

Žal mislim, da tega nismo sposobni. Redna praksa v Slovenski vojski je bila, da smo eno enoto prijavljali na tri naslove, češ saj ne bo aktivirana. Tudi če bi dali skupaj vse ljudi in vsa sredstva, ne bi mogli ustrezno napolniti niti ene brigade. Ne gre le za to, da bi zbrali takšno bataljonsko enoto za misljo, pač pa je tudi vprašanje vzdrževanja, operativnosti na terenu. Zadnji čas je, da spremenimo koncept obrambe, saj nismo zmožni hkrati v celoti izpolnjevati vseh zahtev Nata in se vzporedno pripravljati na obrambo države. Ali eno ali dru-

biografija

Gvido Novak je bil rojen leta 1969. Vojaški rok v JLA je odslužil v Banjaluki, v času osamosvojitvene vojne pa je bil aktiven v Teritorialni obrambi (TO), je veterani vojne za Slovenijo. Decembra 1991 se je v TO zaposlil kot vojak strelec profesionalnega voda 79. območnega štaba Teritorialne obrambe. Podčastniško solo je končal s prvo generacijo v prvi polovici leta 1992, nato je končal višjo solo, ki jo je obiskoval ob delu v času službovanja v 710. učnem centru, kjer je delal kot poveljnik oddelka. V letu 1995 se je vpisal na častniško solo in jo ob delu uspešno končal. Pred napotitvijo v častniško solo je bil imenovan na delovno mesto poveljnika poveljniškega voda, poveljniške baterije v 760. artiljerijskem bataljonu. V letu 1998 je po končani visoki šoli pridobil še izobrazbo diplomiranega inženirja tehnologije prometa, nakar je bil prerazporejen v Generalštab Slovenske vojske, kjer je opravljal dela in naloge do leta 2004. V letu 2000 se je kot častnik za logistiko udeležil mirovne operacije v III. kontingentu Slovenske vojske v silah SFOR v BiH. Štiri leta potem je bil premeščen v Center za doktrino in razvoj, kjer dela še danes.

Bil je idejni vodja in pobudnik za ustanovitev Sindikata vojakov Slovenije (SVS) leta 2009. Na ustanovnem sestanku ga je iniciativni odbor za ustanovitev SVS soglasno izvolil za predsednika tega sindikata.

Živi v Slovenski Bistrici z ženo Moniko ter otroki Majo, Janom in Tinkaro. Prosti čas posveča teku, squashu in kolesarjenju.

Za plače vojakov se bomo pogajali z vlado in pristojnim ministrstvom, ne pa s predstavnikom učiteljev Štrukljem.

go. Pri obrambi države ne delamo že 15 let, odkar smo ukinili naborniški sistem. Zanašati se, da nas bo nekdo prišel brant, ko bo potrebno, ni racionalno. Saj vidimo, vsi postavljajo ograje, kako bodo prišli pomagat k nam, če, po domače, ščitijo svojo rit.

Ministrica za obrambo Andreja Katlič ugotavlja, da Slovenska vojska ni dobro pripravljena na vojno. Je vsaj dobro pripravljena na migrantsko krizo?

Mislím, da ne. Če nismo niti nekaj vojakom, ki patrolirajo na zeleni meji, sposobni dostaviti tople hrane ...

To ni stvar sredstev, ampak zdravega razuma.

To je odsev odnosa družbe in politike do Slovenske vojske. Tisti, ki o njej odločajo, so prišli na položaje, ker so bili lojalni nadrejenim, toda izvajali so ukaze v škodo zaposlenih. Zoper ukaze vojakí nimajo nobenega sodnega varstva, z njimi lahko delajo, kar hočejo. Sume kaznivih dejanj preiskuje vojaška policija, torej odgovorni sami sebe preiskujejo. Ko me vojak opozori na kakšno grobo

nepravilnost, bi bilo to v urejeni državi rdeči alarm za vse, jaz pa mu začnem razlagati, da žal živimo v državi, v kateri mu ne morem svetovati, kaj naj stori, saj vem, kako sistem deluje. Če bi glasno in jasno opozoril na nepravilnosti, ki jih počno nadrejeni, bi mu to škodilo kratkoročno in dolgoročno, mnogi so tudi psihično zboleli, saj niso mogli prenašati pritiskov. Ne bi bilo prvič, da bi h kateremu vojaku hodil na obiske v psihiatrično kliniko. Pred nekaj leti je bila v vojski uvedena številka za pomoč v duševni stiski. V praksi se dogaja, da se ta številka zlorablja proti pripadnikom vojske, ki nanjo pokličejo, saj se njihove zgodbe nato prenaša naprej, kar je popolnoma nesprejemljivo.

Govorili ste že o sistemski korupciji v Slovenski vojski. Na kaj ste mislili?

Ko smo leta 2009 ustanovili Sindikat vojakov Slovenije, smo že po nekaj mesecih dokazali, da gre za koruptiven sistem, če inšpektorat za obrambo, kot edini pristojni organ, preiskuje vse nezakonite zadeve v SV na vseh področjih – delovnopравниh, na področju varnosti in

zdravja pri delu ... Komisija za preprečevanje korupcije je o tem že tedaj izdala načelno mnenje, vendar se ni popolnoma nič spremenilo. To je sistem države v državi, SV je neko območje, kamor ne more nihče priti. Če bi počil mehurček, v katerem je SV, bi se svinjarija razlezla daleč naokoli.

Vojaki so, kot opozarjate, v bistveno slabšem položaju kot policisti.

Da. In to ob enotnem plačnem sistemu v javnem sektorju. Mi v nasprotju s policisti po zakonu nimamo pravice do stavke, ne moremo izposlovati kolektivne pogodbe, kot jo imajo policisti. To pravico nam odrekajo. Policija ima vrsto ugodnosti več kot vojska, čeprav je bilo že ugotovljeno, da sta policist in vojak pri-

Tako diskriminatoren odnos vlade do naših sindikatov je nekaj grozljivega, gre za sindikalni kanibalizem.

merljiva poklica. Ker nimamo kolektivne pogodbe in nimamo pravice do stavke, bi moralo biti za vojake že v načelu bolj poskrbljeno kot za policiste. Glede prepovedi stavke smo se obrnili tudi na ustavno sodišče, tri obravnave so že imeli o tem, toda še vedno niso odločili. V vojski je tako, da se vojaki bojijo, da se bodo nadrejeni nad njimi maščevali, če se bodo zavzeli za svoje pravice ali opozorili na nepravilnosti, nadrejeni se bojijo, da ne bodo napredovali, dobili stimulacije, vrh pa se boji, da se ne bi zameril politikom. Gre za klasična razmerja v strogo hierarhični organizaciji, še posebej kjer so ukazi zakon. Na primer ukaz o razporeditvi na nižje delovno mesto ali o razporeditvi na delovno mesto v oddaljen kraj. Prišli smo tako daleč, da so nam sodniki na delovnem sodišču sami začeli pisati v sodbah, da so nam res z različnimi ukazi kršene pravice po zakonu o delovnih razmerjih, zakonu o sistemu plač v javnem sektorju ..., toda vi kot pripadnik SV na delovnem sodišču proti ukazu, s katerim je odločeno o vaših pravicah iz dela, nimate sodnega varstva.

Lahko vam povem še en primer: v sistemu plač v javnem sektorju so določili 21. plačni razred za šest primerljivih poklicev (gasilec, policist, vojak, carinik ...). Da bi v vojski umetno zvišali plače, so zraven naziva vojak ustvarili še naziv »vojak specialist« ali »vodnik specialist«. Ti so tako dobili za en plačni razred višjo plačo. Zakon o javnih uslužbencih govori, da uslužbenca, ko do-

seže neki naziv, ni več mogoče postaviti na nižje mesto, kljub temu pa vojake zdaj postavljajo na nižja mesta z ukazi popolnoma nezakonito. Tako načelnik generalštaba, s tem ko izda ukaz, dejansko določi plačo, odločba o plači namreč zgolj povzema ukaz.

Gre pri razporejanju vojakov na nižja delovna mesta tudi za konfliktno medosebne odnose?

Pogosto je tako. General Šteiner je na primer enega podpolkovnika z ukazom za tri leta poslal na delovno mesto v Milano. Doma je imel sedem let staro bolno hčerko. Podpolkovnik je proti ukazu ugovarjal, po dveh letih je dobil sodbo upravnega sodišča, ki pravi: ko ste bili po službeni poti na uradnem pogovoru in ste prišli do načelnika generalštaba, je ta odločil o ugovoru zoper ukaz. S tem je bil ugovor po službeni poti obravnavan in je zadeva zaključena. Zapisali so, da je možna ustavna pritožba, saj so izčrpana vsa druga pravna sredstva. To smo pozneje tudi vložili v več primerih, ustavno sodišče pa je dejalo, da akt, proti kateremu se pripadnik vojske pritožuje, ni odločil o njegovih pravicah. Po njihovem ti ukazi niso akti delovnopravne narave, ampak akti vođenja in poveljevanja v vojski, ki le posledično vplivajo na pravice in obveznosti iz delovnega razmerja. Meni je Šteiner plačo tako znižal za 400 do 500 evrov na mesec, ustavni sodniki pa pravijo, da to ni moja pravica!? Z delovnega mesta podpolkovnika me je razporedil na delovno mesto stotnika. Z več primeri, tudi z mojim, smo šli v tožbo na Evropsko sodišče za človekove pravice.

Ste tudi predsednik Konfederacije slovenskih sindikatov. Opozarjate na diskriminacijo sindikatov v vaši konfederaciji v primerjavi z na-

primer Konfederacijo sindikatov javnega sektorja.

Gre za obračun med sindikati; v Sloveniji imamo pojav sindikalnega kanibalizma. »Stari« sindikati so pri nas že tako pokvarjeni, da njihovih vodij ne zanimajo več pravice njihovih članov, pač pa se večinoma ukvarjajo s tem, kako bodo sami preživel, zadržali sindikalne položaje. Namesto da bi res skrbeli za pravice svojih članov, skušajo preprečevati uspehe drugih sindikatov, ki res delajo, kot je to pri sindikatih znotraj Konfederacije slovenskih sindikatov. Na vsakem koraku dobivamo polena pod noge, še posebej od predsednika Konfederacije sindikatov javnega sektorja Branimirja Štruklja. Najhuje je, da to vlada nemo spremlja in podpira. Konkretno: 17. septembra lani smo v Konfederaciji slovenskih sindikatov prejeli odločbo o reprezentativnosti, država nam je priznala, da smo ena od enakopravnih sindikalnih central, torej tudi pogajalski partner. Takoj za tem smo o tem obvestili ministrstvo za javno upravo, na katerem so potekala pogajanja o spremembi kolektivne pogodbe za jav-

Zanašati se, da nas bo nekdo prišel braniti, ko bo potrebno, ni racionalno.

ni sektor, ustanovili smo tretjo pogajalsko skupino. Kot sindikati nismo hoteli v nobeno od prvih dveh sindikalnih pogajalskih skupin, ne k Štruklju ne k Dragu Ščernjaviču (sekretar Sindikata državnih organov Slovenije), saj bi si morali v tem primeru pri njih izboriti pravico do govora. Moj sogovornik niso sindikati, pač pa vlada. Za plače vojakov se bomo pogajali z vlado in pristojnim ministrstvom, ne pa s predstavnikom učiteljev Štrukljem. Na začetku pogajanj se je sprejemal poslovnik za delovanje pogajalske komisije, do takrat je določal zgolj dve pogajalski skupini, zato smo zahtevali, da se vključi tudi tretja, naša.

Ko sem na sestanku želel govoriti, mi Štrukelj, ki je vodil sejo, sploh ni dal besede. Začel sem kar vpiti, da prijavljam tretjo pogajalsko skupino, na kar je Štrukelj nazaj vpil, da ne morem govoriti, saj nisem v nobeni pogajalski skupini. Minister za javno upravo Boris Koprivnikar je ves rdeč nemo gledal ta prizor. Pozneje, čez dva dni, je podpisal poslovnik z dvema pogajalskima skupinama in tako iz pogajanj izključil več sindikatov iz naše konfederacije. Mi smo torej lahko prisotni na pogajanjih, toda nimamo enakega statusa kot drugi, z nami nihče ničesar ne usklajuje, kar je nezakonito.